

اهمیت امنیت روحی و ارتباط آن با ایمان از دیدگاه قرآن کریم

عتیق الله نافع^{۱*}، نور آغار عادلیار^۲

*۱. پوهنوال، دیپارتمنت ثقافت اسلامی، پوهنځی شرعیات، پوهنتون جوزجان، شبرغان، افغانستان (نویسنده مسئول).

<https://orcid.org/0000-0003-3843-5918> - atiqullahnafteh@gmail.com

۲. پوهنیار، دیپارتمنت ثقافت اسلامی، پوهنځی شرعیات، پوهنتون جوزجان، شبرغان، افغانستان.

<http://orcid.org/0009-0001-3267-841> - nooraghahadelyar@gmail.com

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۳/۲۱ - تاریخ تأیید: ۱۴۰۳/۸/۸

چکیده

این تحقیق پیرامون موضوع «اهمیت امنیت روحی و ارتباط آن با ایمان از دیدگاه قرآن کریم» بوده؛ پس اهمیت تحقیق هذا در این خواهد بود که آن در مورد یکی از نیازهای مهم بشریت در شرایطی که تعدادی از مسلمانان گرفتار امراض روحی اند، از دیدگاه قرآن کریم به زبان دری تحریر یافته، همچنان در این تحقیق می‌توانید برای مضمون نظام سیاسی اسلام دیپارتمنت ثقافت اسلامی و برخی دیگر دیپارتمنت‌های پوهنتون‌ها ممد درسی واقع گردد. اهداف اساسی این پژوهش عبارتند از: آگاهی درست مسلمانان، به‌خصوص ملت افغان از ارزش امنیت و بخصوص امنیت روحی در زندگی بشری، ارتباط آن با ایمان، مستفید شدن آنان از انواع مختلف امنیت و مزایای آن بوده است. روش پژوهش به روش توصیفی-تحلیلی و تفسیر موضوعی براساس ابزار کتابخانه‌ای بوده که با استفاده از قرآن کریم، تفاسیر و دیگر منابع معتبر علمی و اسلامی مطابق رهنمود معاصر نگارش مقاله علمی-تحقیقی-صورت گرفته است. نتایج اساسی در این تحقیق این بوده که قرآن کریم به عنوان جامع‌ترین کتاب، اهمیت امنیت، انواع آن، و راه‌های را برای دستیابی به آن بیان نموده است، امنیت و بخصوص امنیت روحی از اساسی‌ترین نیاز بشریت بوده، اساسی‌ترین راه‌های قرآنی و شرعی امنیت روحی در انسان داشتن عقیده اسلامی، عمل کردن درست و کامل به احکام شریعت اسلامی بوده است.

کلمات کلیدی: اهمیت، امنیت، قرآن کریم، ایمان.

The importance of security from the perspective of the Holy Quran and its relationship with faith

Atiqullah NAFI^{1*}, Noorahga ADELYAR²

1*. Associate Prof. Department of Islamic culture, Faculty of Shariah, Jawztan University, Sheberghan, Afghanistan (Corresponding Author).

atiqullahnafeh@gmail.com - <https://orcid.org/0000-0003-3843-5918>

2. Teaching Assistant, Department of Islamic Culture, Faculty of Sharia, Jawzjan University, Sheberghan, Afghanistan.

nooraghahadelyar@gmail.com - <http://orcid.org/0009-0001-3267-841>

(Received: 10/06/2024 - Accepted: 29/10/2024)

Abstract

This research focuses on the topic The Importance of spiritual Security and Its Connection to Faith from the Perspective of the Holy Qur'an. The significance of this study lies in addressing one of humanity's critical needs, particularly in a time when many Muslims are suffering from mental disorders. The research is presented in Dari and draws upon the perspective of the Qur'an, offering insights into the relevance of mental security. Additionally, this study can serve as an academic resource for the Islamic Culture Department and other departments at universities. The main objectives of this research are to enhance the awareness of Muslims, particularly the Afghan community, regarding the value of security, especially mental security, in human life and its connection with faith. It aims to help them benefit from various forms of security and its advantages. The research method adopted is descriptive-analytical and thematic interpretation based on library research, utilizing the Qur'an, its exegeses, and other credible scientific and Islamic sources. The study has been written according to contemporary guidelines for academic research. The primary findings of this research indicate that the Holy Qur'an, as the most comprehensive book, highlights the importance of security, its various types, and the ways to achieve it. Security, especially mental security, is one of humanity's fundamental needs. The most essential Qur'anic and Shari'ah-based pathways to mental security are having an Islamic belief and correctly and fully adhering to the principles of Islamic law .

Keywords: Importance, Security, Qur'an, Faith.

مقدمه

حمد و ثناء به الله متعال و جهان سپاس از او تعالی که مؤمنین موحد را به امن و آرامش در دنیا و آخرت وعده داده است و درود و سلام بی‌پایان به روح پاک رهنمای راه مستقیم محمد صلی الله علیه و سلم و تمام یاران و رهروان صدیق و راستین او باد.

از این‌که امنیت و بخصوص امنیت روحی از نیازهای اساسی انس و جن بوده که بدون آن برای کسی نه امن و آرامش حاصل خواهد شد، نه سعادت؛ بلکه بر آن‌ها خوف و پریشانی حاکم گردیده، زندگی و حتی غذا و نوشیدنی برایش لذت‌بخش نخواهد بود. به همین اساس الله متعال در هنگام یاد از نعمت‌هایش برای مردم قریش آن را در ردیف طعام و غذا آورده است؛ طوری‌که در آیه‌ای از قرآن کریم فرموده است: ﴿فَلْيُغْنُوا رَبَّ هَذَا الْبَيْتِ، الَّذِي أَطْعَمَهُمْ مِنْ جُوعٍ وَ آمَنَهُمْ مِنْ خَوْفٍ﴾ (سوره قریش، آیات ۳-۴). ترجمه: پس باید خداوند این خانه (کعبه) را بپرستند، همان [خدایی] که در گرسنگی غذای شان داد و از بیم [دشمن] آسوده خاطرشان کرد (ترجمه مصطفی خرم‌دل).

متأسفانه در عصر کنونی طوری‌که دیده می‌شود، تعداد زیادی از ملت مسلمان به‌خصوص ملت افغان از اهمیت امنیت و ارتباط آن با ایمان آگاهی درست ندارند و بالأخص اکثر قشر جوان که سرمایه ملی کشور اند، نسبت ضعف آگاهی از راه‌های واقعی دستیابی به امنیت روحی و روانی، عدم رعایت درست این راه‌ها، اضطراب و پریشانی به آنان حاکم گردیده، در نهایت آنان یا مبتلی به اعتیاد مواد مخدر می‌گردند و یا راه مهاجرت غیرقانونی را به پیش می‌گیرند.

این مقله در پی تبیین اهمیت امنیت روحی و روانی و چگونگی ارتباط آن با ایمان از نظر قرآن‌کریم است.

اهمیت این پژوهش در این است که این تحقیق پیرامون یکی از نیازهای اساسی بشریت در شرایطی که تعداد کثیری از مسلمانان گرفتار پریشانی و امراض روحی اند، از دیدگاه قرآن کریم به زبان دری تحریر یافته که در آن انواع امنیت و ارتباط آن با ایمان، راه‌های مستفید شدن از آن در پرتو آیات قرآنی و نظریات مفسرین بیان گردیده است، برای مستفید شدن مسلمانان از نعمت بزرگ امنیت و نجات آنان از پریشانی نقش خواهد داشت و همچنان تحقیق هذا می‌تواند برای مضمون نظام سیاسی اسلام دیپارتمنت ثقافت اسلامی و برخی دیگر دیپارتمنت‌های پوهنتون‌ها ممد درسی واقع گردد.

در این مقاله با روش تحقیق توصیفی - تحلیلی و روش گردآوری داده‌ها به شیوه کتابخانه‌ای به این سؤال اساسی پاسخ داده می‌شود که ارزش امنیت از دیدگاه قرآن کریم و ارتباط آن با ایمان چیست؟

در مورد پیشینه مطالعه و تحقیقات که صورت گرفت تا حال درمورد موضوع مورد تحقیق (اهمیت امنیت روحی و ارتباط آن با ایمان از دیدگاه قرآن کریم) کدام بحث و تحقیقی جامع به شکل مستقل از دیدگاه قرآن کریم به زبان دری مطابق رهنمود معاصر نگارش مقاله علمی - تحقیقی صورت نگرفته؛ اما در اکثر نوشته‌ها به زبان عربی و به شکل ضمنی بحث صورت گرفته است که در به چند مورد آن اشاره می‌شود.

التربية الأمنية في ضوء القرآن الكريم، توسط عبد السلام حمدان اللوح عبدالسلام و محمود هاشم عنبر نوشته و در سال ۲۰۰۶ در دوره ۴ شماره ۱ مجله الجامعة الإسلامية (سلسله الدراسات الإسلامية) نشر شده است. این مقاله پیرامون امنیت مطلق و راه‌های رسیدن به آن در پرتو قرآن کریم به زبان عربی ترتیب گردیده است. هرچند در این مقاله موضوع امنیت روحی و راه‌های رسیدن به آن نیز به صورت ضمنی تحت عنوان (الأمن النفسي) بررسی و دیدگاه فقه‌های اسلامی را در این زمینه بحث نموده است (حمدان اللوح و عنبر، ۲۰۰۶، ص. ۲۳۶)؛ ولی این مقاله به شکل تخصصی و جامع به موضوع نپرداخته است.

مشاهد الأمن كما تصورها القصة القرآنية، توسط یسری احمد الیبرودی پیرامون مطلق امنیت در پرتو قصه‌های قرآنی به زبان عربی تهیه و در سال ۱۴۳۸ق در دوره ۱۴ شماره ۴ المجلة الأردنية فی الدراسات الإسلامية چاپ شده است. موصوف انواع امنیت و امنیت روحی را در پرتو قرآن کریم به شکل کلی به زبان عربی مورد بحث قرار داده است (الیبرودی، ۱۴۳۸، ص. ۱۶۵)؛ اما در این مقاله نیز در مورد اهمیت امنیت روحی و ارتباط آن با ایمان بحثی نکرده است.

الف: تعریف امنیت

امنیت از ماده امن، امان و امنه بوده از فعل (أَمِنَ) و از باب (فَهَمَ وَ سَلِمَ) می‌باشد، به معنای ضد خوف، آرامش نفس و قلب، نبود ترس، فراهم شدن اعتماد و دور شدن اضطراب استعمال شده است (زین‌الدین الرازی، ۱۴۲۰، ج ۱ ص. ۲۲).

چنانچه در آیه کریمه نیز امنیت به همین معنا آمده است: ﴿ثُمَّ أَنْزَلَ عَلَيْكَ مِنْ بَدَدٍ أَمَنَةً لِنَاسٍ﴾ (سوره آل عمران، آیه ۱۵۴). ترجمه: سپس [خداوند] بعد از آن اندوه آرامشی [به صورت] خواب سبکی بر شما فرو فرستاد (ترجمه مصطفی خرم‌دل).

در اصطلاح امنیت دارای مفهوم وسیع می‌باشد، به همین جهت نویسندگان هر علم بر حسب فن، موقف علمی و مقاصد خویش از امنیت تعریفی متفاوتی داشته‌اند که در همه این تعاریفات وجه مشترک وجود دارد، آن ضرورت وجود اطمینان قلبی، استقرا نفس و سعادت می‌باشد، البته در این مقاله علمی از جمله این تعاریفات، تعریف اسلامی و شرعی امنیت که یک تعریف جامع بوده، تقریباً شامل تمام تعاریفات است، بیان می‌گردد؛ چنانچه امنیت در اصطلاح از دیدگاه دین مبین اسلام، عبارت از: چیزی که مردم توسط آن بر تأمین نیازهای دنیوی، اخروی شان، از تهدیدات داخلی و خارجی نسبت به خود شان، دین شان، مال شان و آبروی شان مطمئن بوده، همچنان امنیت سبب سعی و تلاش بیداری، پیشرفت، رشد اقتصادی، زندگی اجتماعی و دینداری بهتر مردم خواهد شد (حمدان اللوح و عنبر، ۲۰۰۶، ص. ۲۳۲).

ب: اهمیت امنیت روحی از دیدگاه قرآن کریم

از دیدگاه قرآن کریم امنیت و بخصوص امنیت روحی از نیازهای اساسی انس بوده که بدون آن برکسی آرامش و کامیابی ممکن نبوده؛ بلکه جای آن را خوف و ترس گرفته، زندگی و حتی غذا لذت بخش نخواهد بود؛ چنانچه الله متعال در هنگام یاد از نعمت هایش در قرآن کریم آن را در ردیف طعام و غذا آورده است، طوری که می‌فرماید: ﴿فَلْيُغْنُوا رَبَّ هَذَا النَّيْبِ، الَّذِي أَطْعَمَهُمْ مِنْ جُوعٍ وَآمَنَهُمْ مِنْ خَوْفٍ﴾ (سوره قریش، آیات ۳-۴). ترجمه: پس باید خداوند این خانه را پرستند، همان [خدایی] که در گرسنگی غذای‌شان داد و از بیم [دشمن] آسوده خاطرشان کرد (خرم‌دل، بی‌تا، ص ۲۰۱۷).

حتی چنانچه اگر دقت صورت گیرد، ابراهیم خلیل الله هنگام دعا به پروردگارش نعمت بزرگ امنیت را برطلب روزی مقدم کرده است؛ چنانچه الله متعال می‌فرماید: ﴿وَإِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ رَبِّ اجْعَلْ هَذَا بَلَدًا آمِنًا وَارْزُقْ أَهْلَهُ مِنَ الثَّمَرَاتِ مَنْ آمَنَ مِنْهُمْ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ...﴾ (سوره البقره، آیه ۱۲۶). ترجمه: سپس [و چون ابراهیم گفت پروردگارا این [سرزمین] را شهری امن گردان و مردمش را هر کس از آنان که به خدا و روز باز پسین ایمان بیاورد از فرآورده‌ها روزی بخش (ترجمه مصطفی خرم‌دل).

همچنان کلمه (امنیت) نیز جهت اهمیت و ضرورت آن در زندگی بشری که در زبان عربی آنرا (امن) گفته می‌شود، این کلمه با مشتقاتش در خلال آیات قرآن کریم به (۲۰) کلمه آمده که آنها عبارت‌اند از: (أَمِنَ، أَمْنَتُمْ، أَمْنًا، أَمِنُوا، أَمْنَكُمْ، تَأَمَّنَا، تَأَمَّنْ، يَأْمَنُ، يَأْمَنُوا، يَأْمَنُوكَ، أَمْنًا، أَمْنَةً، آمَنُونَ، آمِنِينَ، الْأَمْنِ، الْأَمَنَ، أَمْنَةً، مَأْمُون، آمَنَهُمْ) بوده و همین کلمات در (۴۸) جای از قرآن کریم در (۴۳) آیه آمده که (۲۹) آیه از آنها مکی در (۳۱) جای و (۱۴) آیه از آنها مدنی در (۱۷) جای از قرآن

کریم در ضمن (۲۴) سوره آمده که (۱۷) سوره از آنها مکی و (۷) سوره از آنها مدنی می‌باشد (حمدان اللوح و عنبر، ۲۰۰۶، ص. ۲۳۲).

۱. مثال‌های (۱۷) سوره و (۲۹) آیه مکی مشتمل واژه (امن) و مشتقات آن در (۳۱) جای قرآن کریم:

شماره	متن آیات	سوره‌ها	نمبر آیات	نزول آن
۱	فَأَيُّ الْفَرِيقَيْنِ أَحَقُّ بِالْأَمْنِ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ	الأُنعام	۸۱	مکی
۲	أُولَئِكَ لَهُمُ الْأَمْنُ وَهُمْ مُهْتَدُونَ	الأُنعام	۸۲	مکی
۳	أَفَأَمِنَ أَهْلُ الْقُرَى أَنْ يَأْتِيَهُمْ بَأْسُنَا...	الأعراف	۹۷	مکی
۴	أَوْ أَمِنَ أَهْلُ الْقُرَى أَنْ يَأْتِيَهُمْ بَأْسُنَا...	الأعراف	۹۸	مکی
۵	أَفَأَمِنُوا مَكْرَ اللَّهِ...	الأعراف	۹۹	مکی
۶	...فَلَا يَأْمَنُ مَكْرَ اللَّهِ إِلَّا...	الأعراف	۹۹	مکی
۷	قَالُوا يَا أَبَانَا مَا لَكَ لَا تَأْمَنَّا عَلَى يُوسُفَ ...	یوسف	۱۱	مکی
۸	قَالَ هَلْ آمَنْتُمْ عَلَيهِ إِلَّا	یوسف	۶۴	مکی
۹	...كَمْ أَمْنْتُمْ عَلَى أَخِيهِ مِنْ قَبْلُ	یوسف	۶۴	مکی
۱۰	... وَقَالَ ادْخُلُوا مِصْرَ إِنْ شَاءَ اللَّهُ آمِنِينَ	یوسف	۹۹	مکی
۱۱	أَفَأَمِنُوا أَنْ تَأْتِيَهُمْ غَاشِيَةٌ مِّنْ عَذَابِ اللَّهِ...	یوسف	۱۰۷	مکی
۱۲	وَإِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ رَبِّ اجْعَلْ هَذَا الْبَلَدَ آمِنًا...	ابراهیم	۳۵	مکی
۱۳	ادْخُلُوهَا بِسَلَامٍ آمِنِينَ	الحجر	۴۶	مکی
۱۴	وَكَاذِبُوا يَنْجُتُونَ مِنَ الْجَبَالِ يَوْمَ تَأْمِنُ	الحجر	۸۲	مکی
۱۵	أَفَأَمِنَ الَّذِينَ مَكَرُوا السَّيِّئَاتِ...	النحل	۴۵	مکی
۱۶	وَضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا قَرْيَةً كَانَتْ آمِنَةً مُّطْمَئِنَّةً...	النحل	۱۱۲	مکی
۱۷	أَفَأَمِنْتُمْ أَنْ يُخْصِفَ بِكُمْ جَانِبَ الْبَرِّ عَلَيْكُمْ خَاصِبًا...	الإسراء	۶۸	مکی
۱۸	أَمْ أَمِنْتُمْ أَنْ يُعِيدَكُمْ فِيهِ تَارَةً أُخْرَى...	الإسراء	۶۹	مکی
۱۹	أَتُرْكُونَ فِي مَا هَاهُنَا آمِنِينَ	الشعراء	۱۴۶	مکی
۲۰	...وَهُمْ مِّنْ فِرْعَ يَوْمَنِيذٍ آمِنُونَ	النمل	۸۹	مکی
۲۱	... وَلَا تَخَفْ إِنْكَ مِنَ الْآمِنِينَ	القصص	۳۱	مکی
۲۲	...أَوَلَمْ نُنَكِّنْ لَهُمْ حَرَمًا آمِنًا...	القصص	۵۷	مکی
۲۳	أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّا جَعَلْنَا حَرَمًا آمِنًا...	العنكبوت	۶۷	مکی
۲۴	...سَيَرُوا فِينَا لَيْلِي وَأَيَّامًا آمِنِينَ	سبأ	۱۸	مکی
۲۵	... وَهُمْ فِي الْعُرُقَاتِ آمِنُونَ	سبأ	۳۷	مکی
۲۶	...أَفَمَنْ يَلْتَقِي فِي التَّارِ خَيْرٌ أَمْ مَّنْ يَأْتِي آمِنًا...	فصلت	۴۰	مکی
۲۷	يَدْعُونَ فِينَا بِكُلِّ فَكْهَةٍ آمِنِينَ	الدخان	۵۵	مکی
۲۸	أَأَمِنْتُمْ مِّنْ فِي السَّمَاءِ أَنْ يَخْسِفَ بِكُمْ الْأَرْضَ...	الملک	۱۶	مکی

۱.۲. در مرحله دوم خداوند متعال جهت حفاظت از امنیت نفسی یا جانی انسان برای مختل کنندگان این نوع امنیت مجازات دنیوی تعیین کرده است؛ چنانچه در آیه از قرآن کریم فرموده است: ﴿...وَمَنْ قُتِلَ مَظْلُومًا فَقَدْ جَعَلْنَا لَوْلِيهِ سُلْطَانًا...﴾ (سورة الأسراء، آیه ۳۳). ترجمه: و هر کس مظلوم کشته شود، به سرپرست وی قدرتی داده‌ایم (ترجمه مصطفی خرم‌دل).

ابن کثیر رحمه الله در تفسیر این آیه گفته است: در این صورت سرپرست مقتول اختیار دارد قاتل را بکشد؛ یا عفو نماید و یا هم از او دیت بگیرد (ابن کثیر القرشی، ۱۴۱۹، ج ۲، ص. ۳۳۶).

۱.۳. در مرحله سوم خداوند حکیم جهت حفاظت از امنیت جانی انسان برای مختل کنندگان امنیت جانی و حیاتی انسان عذاب اخروی را در نظر گرفته است؛ طوری که در آیه از قرآن کریم می‌فرماید: ﴿وَمَنْ يَقْتُلْ مُؤْمِنًا مُتَعَمِّدًا فَجَزَاؤُهُ جَهَنَّمُ خَالِدًا فِيهَا...﴾ (سورة النساء، آیه ۹۳). ترجمه: و هر کس عمداً مؤمنی را بکشد کیفرش دوزخ است، که در آن ماندگار خواهد بود (ترجمه مصطفی خرم‌دل).

البته قرآن کریم نه تنها تجاوز بر جان دیگران را ممنوع قرارداده؛ بلکه هر کس را از ضرر رسانیدن و قتل خودش نیز منع کرده است: چنانچه در قرآن کریم فرموده است: ﴿...وَلَا تَقْتُلُوا أَنْفُسَكُمْ...﴾ (سورة النساء، آیه ۲۹). ترجمه: و خودتان را مکشید (ترجمه مصطفی خرم‌دل).

۲. **امنیت روحی و روانی:** متأسفانه در عصر کنونی در جامعه بشری نسبت دور شدن بسیاری از انسان ها از عقیده اسلامی و تعلیمات آن امراض روحی و روانی خطرناک گوناگون پدید آمده است، که در گذشته موجود نبوده، داکتران و روانشناسان معاصر نیز از علاج آن عاجز آمده اند؛ زیرا اکثر تعلیمات درسی و مورد عمل روانشناسی امروزی از علم النفس یا روانشناسی شرقی و غربی گرفته شده، که متأسفانه بدون در نظر داشت خداپرستی و دینداری ساخته شده اند (الیبرودی، ۱۴۳۸، ص. ۱۶۵).

البته سبب عمده تحقق امنیت روحی و روانی برای انسان ها از دیدگاه قرآن کریم، ایمان‌داری و انجام کارهای نیک بوده است؛ چنانچه الله متعال می‌فرماید: ﴿وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِي الْأَرْضِ كَمَا اسْتَخْلَفَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَلَيُمَكِّنَنَّ لَهُمْ دِينَهُمُ الَّذِي ارْتَضَىٰ لَهُمْ وَلَيُبَدِّلَنَّهُمْ مِنْ بَعْدِ خَوْفِهِمْ أَمْنًا يُعْبَوْنَ لَا يُؤْمِنُ الْكُفَرُ...﴾ (سورة النور، آیه ۵۵). ترجمه: خدا به کسانی از شما که ایمان آورده و کارهای شایسته کرده‌اند، وعده داده است که حتماً آنان را در این سرزمین جانشین [خود] قرار دهد، همان گونه کسانی را که پیش از آنان بودند، جانشین [خود] قرار داد و آن دینی را که برایشان پسندیده است، به سودشان مستقر کند و بیم‌شان را به ایمنی مبدل گرداند [تا] مرا عبادت کنند و چیزی را با من شریک نگردانند (ترجمه مصطفی خرم‌دل).

چنانچه ابن کثیر قرشی رحمه الله در تفسیر این آیه می‌گوید: الله متعال طبق وعده خود بر محمد صلی الله علیه و سلم امت او را از اثر ایمان کامل و اعمال نیک آنان حاکمان زمین ساخت و خوف آنان را به امن و آرامش مبدل ساخت؛ چنانچه در زمان او صلی الله علیه و سلم سر زمین‌ها پی در پی توسط مسلمانان فتح گردید، و غیر مسلمین به دین مبین اسلام داخل شدند و همچنان بعد رسول خدا صلی الله علیه و سلم نیز مسلمانان آن وقت تحت خلافت و قیادت ابوبکر صدیق، عمر فاروق و عثمان غنی صلی الله علیه و سلم بدون خوف و ترس در وحدت، امن و آرامش روحی و جانی زندگی می‌کردند (ابن کثیر القرشی، ۱۴۱۹، ج ۶، ص. ۷۲).

البته نمونه از مصادق امنیت و آرامش روحی و روانی را در روشنایی سوره یوسف از لابلای نصیحت یعقوب علیه السلام برای پسر محبوبش یوسف علیه السلام در هنگامی که او برای پدرش خوابش را بازگو نمود، در این آیه از قرآن کریم دیده می‌توانیم: (قَالَ يَا بُنَيَّ لَا تَقْصُصْ رُؤْيَاكَ عَلَىٰ إِخْوَتِكَ فَيَكِيدُوا لَكَ كَيْدًا إِنَّ الشَّيْطَانَ لِلْإِنْسَانِ عَدُوٌّ مُّبِينٌ) (سوره یوسف، آیه ۵). ترجمه: [یعقوب] گفت: ای پسرکم خوابت را برای برادرانت حکایت مکن که برای تو نیرنگی می‌اندیشند؛ زیرا شیطان برای آدمی دشمنی آشکار است (ترجمه مصطفی خرم‌دل).

چنانچه ابن جریر الطبری رحمه الله در تفسیر این آیه گفته است؛ که یعقوب علیه السلام جهت رفع خوف و تشویش خود از افزایش حسادت و دشمنی برادران نسبت به یوسف علیه السلام از او خواسته؛ تا خوابش را به آنان نگوید (الطبری، ۱۴۲۰، ج ۱۵، ص. ۵۵۸).

۳. امنیت سیاسی: امنیت سیاسی عبارت از نجات شهروندان از ترس و نیازمندی و تضمین حفاظت آنان از ضعف سیاسی و نا امنی که این امور نیز از حقوق اساسی شهروندان بالای دولت بوده است (الیبرودی، ۲۰۱۶، ص. ۳۷۶).

البته نمونه از مصادق امنیت سیاسی را از لابلای حکایت سخنان اصحاب کهف در قرآن کریم دیده می‌توانیم؛ زیرا آنان لحظه‌ای که از خواب عمیق و طویل خویش بیدار می‌شوند، احساس گرسنگی کرده و یکی از خویشتن را با مقدار پولی به شهر روانه کنند؛ تا برای شان از بهترین غذای آن‌جا بیاورد؛ ولی از او می‌خواهند جهت رعایت امنیت سیاسی به حد توان خود کوشش نماید که تا کسی او را نشناسد؛ زیرا اگر خبر شوند که در شهر شرکی خدای یگانه را می‌پرستند آنان را خواهند کشت و یا به دین شرکی شان بر خواهند گرداند؛ چنانچه الله متعال ضمن حکایت از سخنان اصحاب کهف در قرآن کریم فرموده است: (...فَاعْبَثُوا أَحَدَكُمْ بِوَرِقِكُمْ هَذِهِ إِلَى الْمَدِينَةِ فَلْيَنْظُرُوا أَيُّهَا أَزْكَىٰ طَعَامًا فَلْيَأْتِكُمْ بِرِزْقٍ مِنْهُ وَلْيَتَلَطَّفْ وَلَا يُشْعِرَنَّ بِكُمْ أَحَدًا إِنَّهُمْ إِنْ يَظْهَرُوا عَلَيْكُمْ يَرْجُمُوكُمْ أَوْ يُعْدُواكُمْ فِي مَلَّتِهِمْ وَلَنْ تُفْلِحُوا إِذَا أَبَدًا) (سوره الکهف، آیات ۱۹-۲۰). ترجمه: اینک یکی از خودتان را

با این پول تان به شهر بفرستید تا ببیند کدام یک از غذاهای آن پاکیزه‌تر است و از آن غذایی برای تان بیاورد و ببلید زیرکی به خرج دهد و هیچ کس را از [حال] شما آگاه نگرداند؛ زیرا اگر آنان بر شما دست‌یابند سنگسار تان می‌کنند، یا شما را به کیش خود باز می‌گردانند و در آن صورت هرگز رستگار نخواهید شد (ترجمه مصطفی خرم‌دل).

۴. **امنیت اجتماعی:** بدون شک امنیت اجتماعی از ضروریات زندگی بشریت بوده که عبارت از احساس زیادی و منسوب بودن فرد به اجتماع می‌باشد؛ چنانچه نمونه از مصادیق امنیت اجتماعی در روشنائی قصه‌ی دو برادر از بنی اسرائیل در قرآن کریم دیده می‌شود که هر کدام آنان صاحب باغی بوده‌اند و البته یکی از آنان به نعمت شکر نموده، آنرا از جانب خداوند متعال می‌دانست، از چیزی که خدای یگانه به او داده راضی بوده و از آن در راه خدا انفاق می‌کرد؛ پس بعد از این که خداوند متعال به مالش برکت و افزایش داده، احساس آرامش و زیادی می‌کرد؛ اما دیگری از آنان به نعمت کفر ورزیده و بر منعم حقیقی (خدای یگانه) تکبر می‌کرد؛ پس خداوند قادر ثروتمندی او را به فقر، آرامش آن را به تشویش و پشیمانی تبدیل کرد؛ چنانچه در قرآن کریم ضمن قصه‌ی اصحاب کهف آمده است: ﴿وَأَضْرَبَ لَهُمُ مَثَلًا رَجُلَيْنِ جَعَلْنَا لَاحِدَهُمَا جَنَّةً مِّنْ آعْنَابٍ وَ جَعَلْنَا بَيْنَهُمَا زَبْغًا. كَلِمَاتٍ الْجَنَّتَيْنِ آتَتْ أُكُلَهَا وَلَمْ تَظْلِمْ مِنْهُ شَيْئًا وَ فَجَّرْنَا خِلَالَهُمَا نَهْرًا. وَ كَانَ لَهُ ثَمَرٌ فَقَالَ لِصَاحِبِهِ وَ هُوَ يُحَاورُهُ أَنَا أَكْثَرُ مِنْكَ مَالًا وَ أَغْزَى نَهْرًا. وَ دَخَلَ جَنَّتُهُ وَ هُوَ ظَالِمٌ لِّنَفْسِهِ قَالَ مَا أَطْلُ أَنْ تَبِيدَ هَذِهِ أَبَدًا. وَ مَا أَطْلُ السَّاعَةَ قَائِمَةً وَلَئِنْ رُودِدَتْ إِلَى رَبِّي لَأُجِدَنَّ خَيْرًا مِنْهَا مُنْقَلَبًا. قَالَ لَهُ صَاحِبُهُ وَ هُوَ يُحَاورُهُ أَكْثَرْتَ بِالَّذِي خَلَقَكَ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ مِنْ نُطْفَةٍ ثُمَّ سَوَّاهُ رَجُلًا. لَكِنَّا هُوَ اللَّهُ رَبِّي وَلَا أُشْرِكُ بِرَبِّي أَحَدًا. وَلَوْ لَا إِذْ دَخَلْتَ جَنَّتَكَ قُلْتَ مَا شَاءَ اللَّهُ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ إِنْ تَرَى أَنَا أَقَلَّ مِنْكَ مَالًا وَوَلَدًا. فَعَسَى رَبِّي أَنْ يُوَفِّيَنَّ خَيْرًا مِنْ جَنَّتِكَ وَيُرْسِلَ عَلَيْهَا حُسْبَانًا مِّنَ السَّمَاءِ فَتُصْبِحُ صَعِيدًا زَلَقًا. أَوْ يُصْبِحُ مَاؤها غُزْرًا فَلَنْ تَسْتَطِيعَ لَهُ طَلَبًا. وَأُحِيطَ بِمَهْرِهِ فَاصْبِرْ لِقَابِ كَيْفِهِ عَلَى مَا أُنْفِقُ فِيهَا وَهِيَ خَاوِيَةٌ عَلَى عُرُوشِهَا وَيَقُولُ يَا لَيْتَنِي لَمْ أُشْرِكْ بِرَبِّي أَحَدًا. وَلَمْ تَكُنْ لَهُ فَنَةٌ يَنْصُرُونَهُ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَ مَا كَانُوا مُنْتَصِرِينَ. هَٰذَاكَ الْوَلَايَةُ لِلَّهِ الْحَقِّ هُوَ خَيْرٌ ثَوَابًا وَ خَيْرٌ عُقْبًا﴾ (سورة الکهف، آیات ۳۲-۳۴).

ترجمه: و برای آنان آن دو مرد را مثل بز ن که به یکی از آنان دو باغ انگور دادیم و پیرامون آن دو [باغ] را با درختان خرما پوشانیدیم و بین آن دو کشتزاری قرار دادیم، هر یک از این دو باغ محصول خود را [به موقع] می‌داد و از [صاحبش] چیزی دریغ نمی‌ورزید و بین آن دو [باغ] نه‌ری روان کرده بودیم و برای او میوه فراوان بود، پس به رفیقش در حالی که با او گفت‌وگو می‌کرد گفت: مال من از تو بیشتر است و از حیث افراد از تو نیرومندترم و در حالی که او به خویشتن ستمکار بود که داخل باغ شد [او] گفت گمان نمی‌کنم؛ این نعمت هرگز زوال پذیرد و گمان نمی‌کنم که رستخیز بر پا شود و اگر هم به‌سوی پروردگارم بازگردانده شوم، قطعاً بهتر از این را در بازگشت خواهم یافت، رفیقش در حالی که با او گفت‌وگو می‌کرد به او گفت آیا به آن کسی که تو را از خاک سپس از نطفه آفرید آنگاه تو را [به صورت] مردی در آورد کافر شدی؟ اما من [می‌گویم] اوست خدا پروردگار من و هیچ کس را با پروردگارم شریک نمی‌سازم و چون

داخل باغت شدی چرا نگفتی ماشاء الله نیرویی جز به [قدرت] خدا نیست؛ اگر مرا از حیث مال و فرزند کمتر از خود می‌بینی امید است که پروردگارم بهتر از باغ توبه من عطاء فرماید، و بر آن [باغ تو] آفتی از آسمان بفرستد؛ تا به زمینی هموار و لغزنده تبدیل گردد؛ یا آب آن [در زمین] فروکش کند؛ تا هرگز نتوانی آنرا به دست آوری [تا به او رسید آنچه را باید برسد] و [آفت آسمانی] میوه هایش را فرو گرفت؛ پس برای [از کف دادن] آنچه در آن [باغ] هزینه کرده بود، دست‌هایش را بر هم می‌زد در حالی که داربست‌های آن فرو ریخته بود [به حسرت] می‌گفت: ای کاش هیچ کس را شریک پروردگارم نمی‌ساختم و او را در برابر خدا گروهی نبود؛ تا یاریش کنند و توانی نداشت که خود را یاری کند در آنجا [آشکار شد که] یاری به خدای حق تعلق دارد اوست بهترین پاداش و [اوست] بهترین فرجام (ترجمه مصطفی خرم‌دل).

از این قصه قرآنی دانسته می‌شود که شکر نعمت سبب دوام و برکت و افزایش آن، سبب مستفید شدن صاحب آن از امنیت و آرامش اجتماعی نفسی، مالی و غیره می‌گردد؛ اما کفر نعمت سبب زوال آن و زوال نعمت بزرگ پروردگار، امنیت و آرامش اجتماعی، نفسی، مالی و غیره خواهد شد (حمدان اللوح و عنبر، ۲۰۰۶، ص. ۲۳۹).

۵. امنیت اقتصادی: امنیت اقتصادی عبارت از مطمئن بودن شخص از داشتن امکانات مادی که برای انسان زندگی با رفاه و سهولت می‌بخشد (منصوری، ۲۰۱۷، ص. ۴۵۱).

از این که داشته‌های مالی و اقتصادی مشروع هر فرد در حقیقت نتیجه تلاش‌ها و زحمات او بوده که به آنها با صرف قوت بدنی، روحی، فکری و عمر خود رسیده است؛ پس بدون شک تجاوز به مال کسی در حقیقت تجاوز به تمام چیزی او بوده است؛ به همین دلیل قرآن کریم از امنیت اقتصادی و مالی انسان‌ها حمایت نموده، جهت حفاظت آن چهار مراحل اساسی ذیل را در نظر گرفته است:

۵.۱. در مرحله اول الله متعال مردم را از خوردن مال یک‌دیگر از طرق باطل منع کرده است؛ چنانچه می‌فرماید: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَكُلُوا أَمْوَالَكُمْ بَيْنَكُمْ بِالْبَاطِلِ إِلَّا أَنْ تَكُونَ تِجَارَةً عَنْ تَرَاضٍ مِّنْكُمْ﴾ (سوره النساء، آیه ۲۹). ترجمه: ای کسانی که ایمان آورده‌اید، اموال همدیگر را به ناروا مخورید؛ مگر آنکه داد و ستدی با تراضی یک‌دیگر از شما [انجام گرفته] باشد (ترجمه مصطفی خرم‌دل).

۵.۲. در مرحله دوم مردم به عدالت در پیمانه و اندازه کردن در معاملات اقتصادی، تجاری، صنعتی و غیره امر شده اند: ﴿وَيَا قَوْمِ أَوْفُوا الْمِكْيَالَ وَالْمِيزَانَ بِالْقِسْطِ وَلَا تَبْخَسُوا النَّاسَ أَشْيَاءَهُمْ﴾ (سوره هود، آیه ۸۵). ترجمه: و ای قوم من پیمانه و ترازو را به داد تمام دهید و حقوق مردم را کم مدهید (ترجمه مصطفی خرم‌دل).

۵.۳. در مرحله سوم الله متعال کسانی را که امنیت اقتصادی یا مالی مردم را مختل می‌سازد، به عذاب اخروی تذکر و بیم می‌دهد؛ چنانچه در آیه از قرآن کریم فرموده است: ﴿وَلِلْمُطَفِّفِينَ﴾ (سوره المطففین، آیه ۱). ترجمه: وای بر کم‌پیمانه‌کنندگان (ترجمه مصطفی خرم‌دل).

۵.۴. در مرحله چهارم الله متعال جهت تأمین امنیت اقتصادی یا مالی برای مردم و حفاظت آن بر کسی که امنیت اقتصادی یا مالی مردم را تهدید می‌کند، مجازات دنیوی سختی تعیین کرده است: ﴿وَالسَّارِقُ وَالسَّارِقَةُ فَاقْطَعُوا أَيْدِيَهُمَا جِزَاءً بِمَا كَسَبَا نَكَالًا مِّنَ اللَّهِ...﴾ (سوره المایده، آیه ۳۸). ترجمه: و مرد و زن دزد را به سزای آنچه کرده‌اند، دستشان را به عنوان کیفری از جانب خدا ببرید (ترجمه مصطفی خرم‌دل).

البته نمونه از مصادیق امنیت اقتصادی و مالی انسانی در این آیه از قرآن کریم به شکل آشکارا دیده می‌شود: ﴿وَضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا قَرْيَةً كَانَتْ آمِنَةً مُّطْمَئِنَّةً يَأْتِيهَا رِزْقُهَا رَغَدًا مِّنْ كُلِّ مَكَانٍ فَكَفَرَتْ بِأَنْعَمَ اللَّهُ فَأَدَأَهَا اللَّهُ لِنَاسٍ أَلْفُوجٍ وَ الْخَوْفُ بِمَا كَانُوا يَصْنَعُونَ﴾ (سوره النحل، آیه ۱۱۲). ترجمه: و خدا شهری را مثل زده است، که امن و امان بود [و] روزیش از هرسو فراوان می‌رسید؛ پس [ساکنانش] نعمت‌های خدا را ناسپاسی کردند و خداهم به سزای آنچه انجام می‌دادند، طعم گرسنگی و ترس را به [مردم] آن چشانید (ترجمه مصطفی خرم‌دل).

البته اکثریت مطلق مفسرین مراد از قریه در این آیه کریمه را مکه مکرمه گفته‌اند (الطبری، ۱۴۲۰، ج ۱۷، ص. ۳۱۰).

۶. امنیت عسکری و لشکری: امنیت عسکری به‌طورکل از دو طریق ذیل تأمین می‌گردد:

۶.۱. آماده کردن نیروهای دفاعی، انتظامی و استخباراتی تعلیم یافته به‌شکل معاصر آن با تدارک امکانات و وسایل پیشرفته نظامی تا دولت قوی گردیده، توانایی مقابله با دشمن و دفع هر نوع مداخله و تجاوز دولت‌های قدرتمند را داشته باشد؛ چنانچه الله متعال می‌فرماید: ﴿وَأَعِدُوا لَهُمْ مَا اسْتَطَعْتُمْ مِّنْ قُوَّةٍ وَ مِنْ رِّبَاطِ الْخَيْلِ تُرْهِبُونَ بِهِ عَدُوَّ اللَّهِ وَ عَدُوَّكُمْ وَ آخِرِينَ مِّنْ دُونِهِمْ لَا تَعْلَمُونَهُمُ اللَّهُ يَعْلَمُهُمْ...﴾ (سوره الأنفال، آیه ۶۰). ترجمه: و هر چه در توان دارید از نیرو و اسب‌های آماده بسیج کنید تا با این [تدارکات] دشمن خدا و دشمن خودتان و [دشمنان] دیگری را غیر از آنان، که شما نمی‌شناسید و خدا می‌شناسد، بترسانید (ترجمه مصطفی خرم‌دل).

چنانچه در تفسیر این آیه نیز چنین آمده است: بر مسلمانان لازم است؛ تا جهت مقابله با دشمنان اسلام تمام چیزی را که سبب زیاد شدن قوت و نیروی آنان می‌گردد، باید آماده نمایند (طنطاوی، ۱۹۹۸، ج ۶، ص. ۱۳۹).

۶.۲. دفاع مشروع و نصرت الهی؛ چنانچه الله متعال در قرآن کریم فرموده است: ﴿أَذِنَ لِلَّذِينَ يُقَاتِلُونَ بِأَنَّهُمْ ظَلَمُوا وَإِنَّ اللَّهَ عَلَىٰ ضَرِّهِمْ لَقَدِيرٌ﴾ (سوره الحج، آیه ۳۹). ترجمه: به کسانی که جنگ بر آنان تحمیل شده رخصت [جهاد] داده شده است؛ زیرا که مورد ظلم قرار گرفته‌اند و البته خدا بر پیروزی آنان سخت توانا است (ترجمه مصطفی خرم‌دل).

فخرالدین رازی رحمه الله در تفسیر آیه قبل گفته است: مراد از این قول خداوند متعال: ﴿بِأَنَّهُمْ ظَلَمُوا﴾ در این آیه اصحاب رسول خدا صلی الله علیه و سلم بوده که به سبب مورد ظلم و اذیت قرار گرفتن ایشان توسط مشرکین مکه، الله متعال برای آنان اجازه جهاد و مقابله با مشرکین ظالم را داد؛ که چنانچه از این آیه کریمه مشروعیت دفاع مشروع بر عموم مردم نیز دانسته می‌شود (فخرالدین الرازی، ۱۴۲۰، ج ۲۳، ص. ۲۲۸).

البته نمونه از مصادق امنیت عسکری و جنگی را در روشنایی این آیه قرآن کریم مطالعه کرده می‌توانیم: ﴿إِذْ يَنْشِئُكُمُ النَّعَاسُ أَمْنَةً مِّنْهُ وَيَنْزِلُ عَلَيْكُم مِّنَ السَّمَاءِ مَاءٌ لِّيُطَهِّرَكُم بِهِ وَيُذْهِبَ عَنْكُمْ رِجْزَ الشَّيْطَانِ وَلِيَرْبِطَ عَلَىٰ أَرْسَالِكُمْ وَيُثَبِّتَ بِهِ الْأَقْدَامَ﴾ (سوره الأنفال، آیه ۱۱). ترجمه: [به یاد آورید] هنگامی را، که [خدا] خواب سبک آرامش‌بخشی، که از جانب او بود بر شما مسلط ساخت و از آسمان بارانی بر شما فرو ریزانید تا شما را با آن پاک گرداند و وسوسه شیطان را از شما بزداید و دل‌های تان را محکم سازد و گام‌هایتان را بدان استوار دارد (ترجمه مصطفی خرم‌دل).

چنانچه خازن رحمه الله در تفسیر این آیه کریمه گفته است: الله متعال در غزه بدر برای مسلمانان- بعد از حاکم شدن خوف شدید به آنان از جهت زیاد بودن تعداد دشمنان و کم بودن آنان- خواب سبک عطاء فرمود تا تشنگی و خوف آنان زایل گردیده، امنیت و آرامش برای آنان حاصل گردد (الخازن، ۱۴۱۵، ج ۲، ص. ۲۹۷).

د: ارتباط امنیت روحی با ایمان

البته بین امنیت روحی و ایمان ارتباط بنیادی و ناگسستنی وجود دارد؛ زیرا امن و ایمان منسوب به یک ماده بوده؛ به همین جهت راغب اصفهانی رحمه الله گفته است: امنیت و آرامش بدون ایمان ممکن نخواهد بود؛ زیرا ایمان عبارت از تصدیق قلبی است، که با آن آرامش برای انسان پیدا می‌شود و چنانچه امنیت نیز غیر از آرامش نفس و دور شدن ترس چیزی دیگری نخواهد بود؛ پس امنیت در حقیقت ثمره ایمان درست و عمل به مقتضیات آن خواهد بود؛ چون انسان مؤمن با داشتن آن مطابق طبیعت پاکش در چوکات شریعت اسلامی زندگی نموده، تمام اعمالش پاک و مشروع خواهد بود (الراغب الأصفهانی، ۱۴۱۲، ج ۱، ص. ۹۰-۹۱).

همچنان خداوند متعال نیز در قرآن کریم مؤمنین واقعی را به امنیت و آرامش و هدایت وعده داده است: (الَّذِينَ آمَنُوا وَلَمْ يَلْبِسُوا إِيمَانَهُمْ بِظُلْمٍ أُولَٰئِكَ لَهُمُ الْأَمْنُ وَهُمْ مُهْتَدُونَ) (سورة الأنعام، آیه ۸۲). ترجمه: کسانی که ایمان آورده و ایمان خویش را به شرک نیالوده‌اند، آنان را است آرامش و ایشان راه یافته‌گانند (ترجمه مصطفی خرم‌دل).

اما کافران نسبت نداشتن ایمان اسلامی، آنان در دنیا و آخرت از مکر و عذاب خداوند متعال در امن نخواهند بود؛ چنانچه او تعالی در آیه از قرآن کریم فرموده است: (أَقَامُوا مَكْرَ اللَّهِ فَلَا يَأْمُرُ مَكْرَ اللَّهِ إِلَّا الْقَوْمُ الْغَافِرُونَ) (سورة الأعراف، آیه ۹۹). ترجمه: آیا از مکر (عذاب) خدا خود را ایمن دانستند [با آنکه] جز مردم زیانکار [کسی] خود را از مکر خدا ایمن نمی‌داند (ترجمه مصطفی خرم‌دل).

نتیجه‌گیری

نتایج اساسی این تحقیق عبارت‌اند از: قرآن کریم به‌عنوان جامع‌ترین کتاب الهی، اهمیت امنیت، انواع آن، و راه‌های را برای دستیابی به امنیت بیان و سفارش داشته است، امنیت و بخصوص امنیت روحی از اساسی‌ترین نیاز بشریت بوده؛ چنانچه جهت اهمیت آن در جامعه بشری است که در (۴۸) جای از قرآن کریم و در (۴۳) آیت به آن اشاره صورت گرفته که ایمان و امنیت ارتباط عمیق و ناگسستنی داشته، چنانچه امنیت و آرامش درونی متداوم در انسان بدون ایمان میسر نخواهد شد و مهم‌ترین راه‌های قرآنی و شرعی امنیت به‌خصوص امنیت روحی و روانی واقعی و مستمر در انسان داشتن ایمان و عقیده اسلامی و بعد از آن عمل کردن درست و کامل به احکام شریعت اسلامی بوده است.

برای این‌که مسلمانان به‌خصوص ملت مسلمان افغان مانند مسلمانان قرون اولیه از انواع امنیت و بخصوص امنیت روحی بیشتر آگاه و مستفید گردند، امور ذیل پیشنهاد می‌گردد:

۱. داشتن عقیده درست اسلامی و عمل کامل به احکام شریعت اسلامی.
۲. مطالعه و فهم درست آیات، احادیث و دیگر نصوص شرعی پیرامون امنیت روحی و اهمیت آن.
۳. اساتید پوهنچی‌های شرعیات پوهنتون‌ها، دیگر دانشمندان و نویسندگان اسلامی در ارتباط موضوع این تحقیق (اهمیت امنیت روحی و ارتباط آن با ایمان از دیدگاه قرآن کریم) تحقیقات بیشتر و بهتری را به‌زبان‌های ملی کشور (دری و پشتو) و بین‌المللی انجام دهند تا استفاده به تمام علاقمندان میسر گردد.

۴. حکومت امارت اسلامی و نویسندگان اسلامی مقالات و نوشته‌های، قدیم و معاصر را که در باره موضوع مورد این پژوهش به‌غیر از زبان‌های ملی کشور (دری و پشتو) نگارش یافته‌اند، به زبان‌های دری و پشتو و بین‌المللی ترجمه و نشر نمایند تا استفاده به علاقمندان میسر گردد.

۵. حکومت امارت اسلامی، خطبای محترم مساجد و سایر دانشمندان اسلامی روند صحبت و آگاهی‌دهی شان را در مساجد، رسانه‌های خبری و صفحات مجازی پیرامون موضوع این تحقیق از دیدگاه قرآن کریم و شریعت اسلامی بیشتر نمایند، همچنان اساتید و معلمین در ارتباط انواع امنیت و ارزش آن حد اقل در هفته یکبار صحبت نمایند.

منابع و مآخذ

القرآن الکریم.

ابن کثیر القرشی، أبو الفداء إسماعیل بن عمر البصری ثم الدمشقی. (۱۴۱۹). تفسیر القرآن العظیم. تفسیر ابن کثیر، ج ۲، المحقق: محمد حسین شمس الدین، بیروت: دار الکتب العلمیه.

ابن کثیر القرشی، أبو الفداء إسماعیل بن عمر البصری ثم الدمشقی. (۱۴۱۹). تفسیر القرآن العظیم- تفسیر ابن کثیر، ج ۶، المحقق: محمد حسین شمس الدین، بیروت: دار الکتب العلمیه.

الخازن، علاء الدین علی بن محمد بن إبراهیم بن عمر الشیخی أبو الحسن. (۱۴۱۵). لباب التأویل فی معانی التنزیل. ج ۲، تصحیح: محمد علی شاهین، بیروت: دار الکتب العلمیه.

الراغب الأصفهانی، أبو القاسم الحسین بن محمد. (۱۴۱۲). المفردات فی غریب القرآن. ج ۱، المحقق: صفوان عدنان الداودی، دمشق: دار القلم.

الطبری، محمد بن جریر بن یزید بن کثیر بن غالب الأملی، أبوجعفر الطبری. (۱۴۲۰). جامع البیان فی تأویل القرآن- تفسیر الطبری. ج ۱۵، المحقق: أحمد محمد شاکر، بغداد: مؤسسه الرساله.

الطبری، محمد بن جریر بن یزید بن کثیر بن غالب الأملی، أبوجعفر الطبری. (۱۴۲۰). جامع البیان فی تأویل القرآن- تفسیر الطبری. ج ۱۷، المحقق: أحمد محمد شاکر، بغداد: مؤسسه الرساله.

الیبرودی، یسری أحمد. (۱۴۳۸). مشاهد الأمن كما تصورها القصة القرآنیة. المجلة الأردنیة فی الدراسات الإسلامیة، ۱۲(۴)، ۳۶۳-۳۷۶.

حمدان اللوح، عبدالسلام و عنبر، محمود هاشم. (۲۰۰۶). التریبة الأمنیه فی ضوء القرآن الکریم. مجله الجامعة الاسلامیة (سلسله الدراسات الاسلامیة)، ۱۴(۱)، ۲۳۲-۲۴۵.

خرم‌دل، مصطفی. (بی‌تا). تفسیر نور. قابل دسترس در: www.aqeedeh.com

- زين الدين الرازي، أبو عبد الله محمد بن أبي بكر بن عبد القادر الحنفي الرازي. (١٤٢٠). *مختار الصحاح*. ج ١، المحقق: يوسف الشيخ محمد، بيروت: المكتبة العصرية.
- طنطاوي، محمد سيد. (١٩٩٨). *التفسير الوسيط للقرآن الكريم*. ج ٦، القاهرة: دارنهضة مصر للطباعة و النشر و التوزيع.
- فخرالدين الرازي خطيب الري، أبو عبد الله محمد بن عمر بن الحسن بن الحسين التيمي الرازي. (١٤٢٠). *مفاتيح الغيب - التفسير الكبير*. ج ٢٣، بيروت: دار إحياء التراث العربي.
- منصوري، محمد. (٢٠١٧). وسائل تحقيق الأمن الاقتصادي في الإسلام. *مجلة الإحياء الجزائريه*، ٢(٢٠)، ٤٤٧-٤٤٩.